

Hydrobiologický ústav Biologického centra AV ČR, v. v. i., České Budějovice

Hydrobiologické pracoviště Akademie věd vystřídal v historii mnoho názvů, avšak zachovalo 55letou kontinuitu základního hydrobiologického výzkumu volných stojatých vod, především údolních nádrží a jezer. Jeho krédem bylo vždy zkoumat tyto velké vody holisticky od chemismu a fyzikálních vlastností přes producenty, destruenty a všechny úrovně konzumentů až po ryby a rybáře. V současné době je hydrobiologie nedílnou součástí Biologického centra AV ČR, v. v. i., v Českých Budějovicích. Specializace pracovníků ústavu sahá od hydrochemie přes biochemii, mikrobiologii, algologii, protozoologii, zoologii zooplanktonu až po ichtyologii a ekologii rybožravých predátorů (blíže viz webová stránka <http://www.hbu.cas.cz/>).

S vývojem poznání se důraz na jednotlivé složky ekosystému přesouval, výzkum ryb doznal většího rozvoje až od poloviny 80. let 20. stol. v návaznosti na výsledky studia vzájemných interakcí mezi společenstvem zooplanktonu a ryb dosažené Jaroslavem Hrbáčkem a Milanem Stráskrabou. Do té doby mnohé jiné instituce zkoumaly ryby volných vod, na řadě z nich se však tato linie výzkumu neudržela. Neuspokojivý stav našich poznatků o rybách nádrží a jezer vedl v posledních 20 letech k intenzivnímu rozvoji metodických přístupů, jak studovat ryby velkých sladkých vod (především nádrží a jezer) od jiker až po společenstva dospělých ryb. Byly rozvinuty postupy na bázi záťahových sítí, vědeckých ultrazvukových echolotů, te-

natních a vlečných sítí, košelkových nevodů (kruhových pelagických sítí známých z otevřeného moře), použití elektrolovu, odlovných pastí a vězenců, vizuálních pozorování apod. (blíže viz také článek na str. 294–297). Pracoviště se stalo národním, evropským i světovým referenčním centrem pro vědecké i rutinní monitorování rybních obsádek velkých volných vod. Kromě základních otázek o fungování a roli obsádek v nádržích řeší také praktické otázky monitorování a hodnocení ekologického stavu obsádek (pro potřeby Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/60/ES ze dne 23. října 2000 ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky), vlivu a praktického uplatňování různých režimů rybářského hospodaření, zachování a podpory ekologicky cenných rybních společenstev. Pracovníci skupiny ekologie ryb (Fish Ecology Unit – FishEcU, <http://www.fishecu.cz/>) provádějí průzkumy rybních obsádek v mnoha zemích světa, pravidelně svolávají mezinárodní konference a školí studenty několika univerzit (především Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích a Univerzity Karlovy v Praze).

Na našem území představují hlavní výzkumné objekty skupiny ekologie ryb HBÚ BC AV ČR, v. v. i., přehradní nádrže a v poslední době rovněž velká důlní jezera. Zatímco malá jezera a nádrže vznikaly hojně v uhelných revírech v minulých stoletích, velká jezera (Medard, Milada, Most) se objevují v důsledku dotěžení nebo útlu-

1 Přehradní nádrž Římov je hlavní terénní laboratoří Hydrobiologického ústavu Biologického centra AV ČR, v. v. i. Z hlediska všech podstatných článků trofické sítě (včetně ryb) představuje jednu z nejprostudovanějších vodních nádrží a jezer na světě, která slouží jako srovnávací lokalita pro studium nádržových procesů.

2 Areál v Českých Budějovicích, jež v rozšířeném komplexu někdejší střední zemědělské školy užívá Hydrobiologický ústav společně s Ústavem půdní biologie a Centrem výzkumu globální změny AV ČR, v. v. i. Snímky P. Znachora

mu těžby ve velkých povrchových dolech. Rybí společenstva jsou zde pečlivě sledována a řízena směrem k zachování dobré kvality vody a vysokého ekologického potenciálu.

